KRČ

vesnice v srdci mém

Zde jsem se narodil, učil se číst a psát,
Tebe já vesničko má, budu mít navždy rád…

Ing. Václav Vojík, 2012

Vážení rodáci, starousedlíci, přátelé obce Krče,

v polovině roku 2011 přišel za mnou krčský rodák pan Jan Hrdina z č. p. 19 s myšlenkou uspořádat setkání rodáků naší obce. Po projednání se starostou Městského Úřadu v Protivíně panem Jaromírem Hlaváčem, kam naše obec samosprávou přísluší, a po projednání s osadním výborem, bylo rozhodnuto, toto první historické setkání rodáků uspořádat dne 18. srpna 2012 na návsi v Krči pod názvem - Setkání rodáků, starousedlíků a přátel obce Krče. Přitom až následně během studování různých historických materiálů jsem zjistil, že rok 2012 můžeme pojmout jako „kulaté" výročí první písemné zmínky o naší obci. První písemná zpráva o Krči totiž pochází z roku 1352 (jak bude dále v publikaci podrobněji uvedeno), tj. právě letos 660 roků. Setkáním rodáků, starousedlíků a přátel obce oslavíme i toto významné výročí.

Dosud historická výročí svého spolku v naší obci ctí pouze pravidelně Sbor dobrovolných hasičů, který pořádá každých deset let slavnost na počest založení sboru. Členové tohoto sboru spolu s dalšími ochotnými občany naší obce budou také nápomocni při přípravě prvního setkání rodáků. Jsem přesvědčen, že k této významné události přispěje i tato publikace. Informace, mnohdy historického významu v ní obsažené, jsem získával z různých písemných materiálů, jejichž seznam je uveden v závěrečné části. Protože nezapisované paměti sahají stěží k našim prarodičům, uvedl jsem v ní jednak vlastní vzpomínky z mládí, jednak vzpomínky některých našich starších spoluobčanů.

Tato publikace nemá ambice stát se historickým dílem, ale snaží se srozumitelně, tak jak šel čas, alespoň krátce, někdy útržkovitě, o pravdivé zachycení dnes již historických událostí v naší obci. „Všichni" Krčáci tu mají své kořeny, a i když některé odvál „života běh" daleko od rodné vísky,vždy se rádi do těchto svých rodných míst vracejí. Ať je jim průvodcem ve vzpomínkách na domov i tato publikace…

S úctou Ing. Václav Vojík,
autor publikace

Krč, Protivín a okolí

Dovolte mi poděkovat Ing. Václavu Vojíkovi za zpracování a vydání publikace ***Krč - vesnice v srdci mém****. V této publikaci je shrnuta její historie. Věřím, že bude nedílnou součástí knihovny a pomůže k zamyšlení a ohlédnutí se zpět do bohaté historie Krče a okolí.*

Jaromír Hlaváč,
starosta města Protivín

HISTORIE OBCE

Název vesnice Krč, ležící u úpatí Píseckých a Protivínských hor blízko Protivína, se vykládá buď jako Krteč, tj. Krtkův dvůr, nebo se odvozuje od starého názvu pro pařez – krč. To znamená, že vesnice vznikla na původně lesnaté půdě. K názvu Krč – odvozeného od slova pařez – se přiklání ve svém díle - Místní jména v Čechách - pan Antonín Profous. K obci náleží i samoty Pařezí, Bečelov, Zelendarky, Podkrčí, Jalovčí, Hadovna a Cihelna. V některých historicky nezaručených materiálech je odvozeno jméno vesnice Krč i od slova krčma – hospoda, která údajně stála v místě č. p. 1, nebo č. p. 2, u tzv. „Solné stezky" vedoucí z Prahy do Lince. Ve „Zprávě o činnosti za rok 2004" ke 120. výročí založení Prácheňského muzea v Písku je uvedeno, že první písemná zpráva o krčské faře (a tedy i kostele a vsi) pochází z roku 1352, z rejstříku z papežských desátků. Ve zmíněné publikaci je uvedena i posloupnost krčských farářů předhusitské doby. Před rokem 1360 to byl farář Jan, v letech

Krč na mapě tzv. „císařského otisku" stabilního katastru z roku 1837. Růžové objekty značí stavby zděné, žluté objekty stavby dřevěné.

Obchod pana Václava Sýkory, v pozadí kostel před přístavbou.

1360 – 1369 Matěj Petrův z Klatov, po roce 1369 Matěj Wolkerův z Písku, roku 1391 farář Martin, v letech 1391 – 1396 Jan Václavův z Pořešína. V letech 1396 – 1398 to byl farář Velislav z Protivína. Následně zde působil farář Mikuláš, pak do roku 1404 farář Přibyslav, po roce 1404 Ondřej Janův z Klatov, v roce 1412 farář Přibík a po roce 1412 farář Pavel z Oldřichova. Jak uvádí „Místopisný slovník historický království českého", který sepsal v roce 1908 pan August Sedláček, fara zanikla v roce 1623 a Krč byla přifařena nejprve k Myšenci a pak k Protivínu.

Krč náležela ve starší době králi a byla spravována z královských hradů Hluboká nebo Protivín. Od XV. století se zde uvádějí tzv. manové, kteří byli osobně svobodní, ale byli povinní vojenskou službou k hradu Zvíkovu. Zpráva o usedlých v Krči z roku 1490 uvádí, že zde bylo 22 statků a chalup, obyvatelé robotovali při žních, sušení sena a vození dřeva k Protivínu, ale tato robota jim byla odpuštěna, když držitel Protivína Chval z Pohnání zbudoval

na krčských pozemcích rybník Velkou Rabiň. Mimo to dostali v náhradu louky v Dobrném a pod vrchem Rabiní, tzv. Závišův kout. To vše i jiné výhody jim byly potvrzeny listem z roku 1489. V roce 1654 se v Krči uvádí 19 usedlých a 1 pustá chalupa. Rozloha krčské návsi (mírně lichoběžníkového tvaru o rozměrech přibližně 360 x 50 x 90 metrů) a její poloha od severu k jihu vzbuzuje dojem, že ji i v dávných dobách používali formané k přenocování (viz sdělení o krčmě). Že tudy vedla cesta, ukazuje zmíněný list z roku 1489, že i po zbudování rybníka Rabiň má být zachována cesta od Žďáru do Krče, a kdyby ji Chval zatopil, měl ji opravit. Říkalo se jí později Pražská silnice, nebo také Landštrose (z německého Landstrasse).

Roku 1712 byl při ní založen rybník Schwanzerberg. Zda teprve tehdy zde byl zbudován nebo přebudován kamenný most s vysokým klenutým obloukem, jak se dodnes zachoval, není v listinách doloženo. Koncem XVIII. století byla cesta opravena. O této cestě svědčí i místní názvy polí a luk. Na Landštrose se říká poli po pravé straně dnešní cesty z Krče do Záboří. Při rybníčku malá Rabiňka se na zdejší baště č. p. 32 narodila 3. listopadu 1849 matka spisovatele Jaroslava Haška, křestním jménem Kateřina, za svobodna Jarešová. Její matka Marie, provdaná Jarešová, byla dcera Matouše Kohouta, chalupníka z Krče č. p. 18 a Kateřiny, rodem Bílkové, z Krče č. p. 18. Jejím otcem byl Antonín

Snímek kostela před přístavbou z roku 1909, pohled od východu

Jareš, knížecí baštýř z Krče, č. p. 32, syn Matěje Jareše, baštýře z Krče, č. p. 32, a Rozálie, rodem Kovaříkové, z Nové Vsi, panství Libějovického.

Dominantou a nejvzácnější historickou památkou Krče a širokého okolí je kostel sv. Václava. Ranně gotický kostel byl vystavěn na přelomu XII. a XIII. století a byl nejprve zasvěcen sv. Mikuláši. Již před rokem 1360, kdy zde byla založena farnost, byl kostelem farním. Při opravě kostela v roce 1904 byly pod omítkou objeveny na stěnách a na klenbě prebystáře gotické fresky ze XIV. století. Původní, starodávný obraz sv. Mikuláše, malovaný na dřevěné desce, je uložen u patrona kostela knížete Schwarzenberga na Hluboké. Ke znesvěcení kostela došlo v prosinci roku 1741 – tak jak bylo napsáno ve farních knihách kostela v Protivíně – kdy, „položila se v Protivíně a v okolních vesnicích armáda bavorská a francouzská o 10 tisících mužích". Armáda zde „ležela" od 10. do 25. prosince a vojáci postavili koně i do kostela v Krči a přivázali je před oltář. Podle dosud dochovaných farních dokladů měla v roce 1900 krčská farnost celkem 1522 obyvatel. Z tohoto počtu jich bylo 512 z Krče, 383 ze Záboří, 323 z Těšínova, 172 z Nové Vsi a Medenice, 24 z Fanfírů, 43 z Bečelova, 42 ze Zelendarek a 23 obyvatel bylo z Pařezí. V roce 1905 byl proto ustanoven na obnovenou krčskou farnost jako prvofarář, velký vlastenec, děkan pan Jan Kotlín. Ten se rozhodujícím způsobem přičinil o opravu a rozšíření kostela, které bylo zahájené dne 24. 4. 1913 a ukončené téhož roku, dne 24. 9. 1913. To, že za pouhých pět měsíců občané celé farnosti

tuto přestavbu stihli provést, si zaslouží i dnes hluboký obdiv. Stavitelem tohoto díla byl pan Antonín Teverný z Českých Budějovic, vrchní dozor měl pan Bohumil Dědek z Hluboké a Josef Prokeš, knížecí stavitel z Protivína. Kamenické práce provedl kameník pan Petr Kosa z Protivína. Celá akce stála tehdejších 40 tisíc korun. Po ukončení této přístavby byl kostel zasvěcen sv. Václavu.

Ve věži kostela jsou umístěny dva zvony. Ve špičce věže menší zvon „Umíráček", který svým zvoněním „umíráčkem a hranou" oznamoval vždy úmrtí zesnulého spoluobčana. Je na něm nápis – Svatý Mikuláši, oroduj za nás. Pod ním je umístěn větší zvon s nápisem – Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím. Ten oznamoval poledne a večerní klekání. Oba zvony byly ulity u firmy Rudolf Perner z Českých Budějovic a obsluhovali je vždy kostelníci. Na přelomu 19. a 20. století to byl pan František Kajtman, později jeho zeť Josef Kohout, který tuto práci vykonával téměř 40 let až do konce II. světové války. Poté to byl pan Václav Kulhavý, který zároveň zastával i práci hrobníka, pak paní Marie Petříková a do dnešní doby, téměř 25 roků, tuto činnost vykonává paní Božena Hrdinová z č. p. 16. Nutno podotknout, že dnes je zvonění obou zvonů již zajištěné automatikou. Na všech čtyřech stranách věže kostela jsou umístěny velké hodiny, které pravidelně odbíjejí zrovna plynoucí čas.

Hlavní oltář je postaven k severní světové straně, na východní stranu, tak jak byly v minulosti převážně stavěny všechny oltáře, je orientován původní hlavní oltář sv. Mikuláše. Další vnitřní renovace kostela byla provedena za pana děkana Bohumila Bartáka v roce 1962, kdy malíř pan Jiří Jelínek z Moravy namaloval nad hlavním oltářem obec Krč, další osady farnosti, vinici páně a nad oltářem sv. Mikuláše krčský kostel před přístavbou. Pan Jelínek zde pracoval téměř celý měsíc, přičemž se stravoval u krčských farníků a nocoval u Hrdinů č. p. 16 (u Járů). Kostel byl bohužel v 90. letech minulého století dvakrát vykraden. Zcizeny byly dvě sošky sv. Petra a Pavla z oltáře sv. Mikuláše, dvě sošky od oltáře u sv. hrobu a deset dřevěných andělíčků z hlavního oltáře a kazatelny. Proto následně bylo instalováno v kostele a v okolí účinné zabezpečovací zařízení.

V okolí kostela se rozprostírá hřbitov. Nejprve byl založen kolem původního kostela, následně pak byl nový hřbitov postavený na Hrdinů zahradě. V roce 1879 byly uprostřed nového hřbitova zasázeny čtyři stromky „Slovanům posvátné lípy", které zde stojí dodnes. Na hřbitově stojí i stará památná márnice (opravená v roce 1983) a vedle ní byl v roce 1919 zhotoven velký kamenný kříž s nápisem „Památce svých v boji padlých a zemřelých vojínů věnuje osada krčská". Na kříži jsou uvedená jména celkem 30ti vojínů z celé

Původní hostinec "U Pepíka Krále"

farnosti, padlých a zemřelých v I. světové válce. Z toho 18 jich pocházelo z Krče, 5 ze Záboří, 4 z Nové Vsi a 3 z Těšínova. Tento kamenný kříž byl pořízen ze sbírek. Celkem 845 korun věnovala obec Krč, 388 korun obec Záboří, 268 korun obec Těšínov a 75 korun věnovala Nová Ves. Další kamenné kříže v Krči a okolí stojí před místním hřbitovem a pod farou směrem k Těšínovu, nad mlýnem v Podkrčí a u rybníka s názvem Starý. K tomuto kříži se váže pověst, že v roce 1910 se tady při cestě z kostela vrátil zrak osmnáctileté dívce slečně Kohoutové a na paměť této události zde byl vztyčen tento kříž. Nedílnou součástí farnosti byla i velká fara postavená v blízkosti kostela v letech 1902 až 1903 v hodnotě tehdejších 20.327 korun, 19 haléřů. Až do 50. let minulého století zde byl farní úřad, pak byla krčská farnost převedena pod farnost protivínskou. Děkanská kancelář tam byla ale téměř až do nedávné doby, kdy církev faru prodala soukromému zájemci panu Ivanu Náprstkovi, který zde trvale bydlí. Na farském dvoře se nachází studna vykopaná do hloubky 32 metrů, což je nejhlubší studna v Krči. Traduje se, že je hluboká tolik metrů, kolik měří do výšky věž krčského kostela.

Po panu děkanovi Kotlínovi působili na krčské farnosti v minulém století ještě pan děkan Cyril Jež, pan Novák, pan Kozel a pan děkan Bohumil Barták. V současné době zde působí již více než deset roků pan děkan Jan Mičánek z protivínské farnosti. Uprostřed obce pod kostelem stojí obrovský kámen, který zde byl postaven jako pomník na památku zakladatele československého státu a prvního prezidenta T. G. Masaryka. Tento kámen o hmotnosti pěti tun byl na návrh rolníka pana Václava Polanského vyzvednut a přivezen z lesa a jako památník byl slavnostně odhalen dne 14. června 1920 na počest 70-letých Masarykových narozenin. Nápis na něm provedl starý veterán a národovec pan Jakub Švec z Krče. Deska s Masarykovým jménem byla v 50. letech minulého století vyměněna za desku věnovanou památce padlých vojínů ve světové válce 1914 - 18. Vedle pomníku stávala až do počátku 60. let minulého století trafika postavená z pěkně vyspárovaných červených cihel. Základy této stavby jsou znatelné dodnes.

Cestou z Krče severním směrem leží samoty Zelendarky a Pařezí. Tato oblast byla zrekultivovaná v XVI. století a vedle města Písku se o to zasloužil i rytířský rod Zelendarů z Prošovic, původem ze severních Čech. V letech 1567 – 1585 spravoval protivínské panství Albrecht Zelendar. Náhrobek v kostele v Krči s datem úmrtí roku 1615 dokazuje, že zde žil i jeho příbuzný

Jiřík Zelendarský. Ten se jako protivínský hejtman zasloužil o vybudování řady rybníků v soustavě mezi Novou Vsí, Krčí a Protivínem. Je však pravděpodobné, že jako jinde v Čechách v té době i zde je zakládali poddaní z Krče, jak o tom svědčí názvy rybníků – Čejka podle mana Čejky, Zukáček a Rejda, jejichž příjmení se vyskytují již v XVII. století. Z rodu Zelendarů zaujal významné místo Jan, který se stal od roku 1567 hejtmanem jindřichohradeckého panství a který měl za manželku dceru Jakuba Krčína z Jelčan.

V 80. letech minulého století se na Zelendarkách v chalupě u Říhů a v okolí natáčela televizní inscenace Duhová kulička. V roce 1985 bylo území Zelendarek vyhlášeno přírodní památkou. Tato chráněná oblast o rozloze 30,6 hektarů je unikátní v tom, že se zde vyskytují některé druhy vzácných rostlin a živočichů. Stará pověst se váže k dosud zachované studánce zvané „Králův studánec" při cestě na Kamýk a do Všeteče. Dle pověsti se tady prý zastavil a občerstvil král Václav II., když se ubíral na Hlubokou k popravě Záviše z Falkenštejna roku 1290. O samotě „Hadovna" u Krče další pověst vypráví, že tady bylo sídlo loupežného rytíře Zelendarského. Traduje se, že od „Hadovny" vede podzemní chodba k řece Blanici, téměř až k Myšenci.

Severním směrem od Krče se nachází bývalý mlýn. Nejstarší zmínka o něm je z roku 1604, kdy bratři Vratislavové, majitelé Protivína, zdarma předali pustý mlýn v Podkrčí mlynáři Vondrovi Rackovi, poddanému Václava Malovce z Malovic, aby jej znovu vystavěl a po dvou letech z něho platil 6 kop ročně. Býval to vrchnostenský mlýn a teprve roku 1759 ho kníže Schwarzenberg prodal formou dědičného nájmu novému osadníkovi Josefu Čalounovi za symbolických 100 zlatých. Tereziánský katastr z roku 1713 uvádí, že mlýn má dvě kola a jednu stoupu a stojí na nestálé vodě. Posledními majiteli mlýna byl rod Jandů, který je na něm dodnes. K mlý-

Krčský mlýn

nu směřuje také Zabořský potok (Špátovka), přes který v minulosti vedl brod. Obrovský kámen s křížkem nad mlýnem směrem ke Krči připomíná tragickou událost z konce XIX. století, kdy zde při cestě do mlýna utonula při velké vodě dvě zabořská děvčata. Součástí podkrčského mlýna bývala i pila, která stála opodál u rybníka Zukáček. Dnes tu po ní zbyly pouze rozvaliny obvodových zdí. K její stavbě bylo uděleno vrchnostenské povolení roku 1788, postavená byla roku 1794. Po čase vyhořela, jak je zřejmé ze soupisu majetku z roku 1807, kdy byl mlýn předáván Tomáši Pauknerovi, který pilu opravil. V roce 1939 (nebo 1940) pila znovu vyhořela a nebyla již nikdy zcela obnovena, i když sloužila částečně svému účelu do počátku 50. let minulého století. V roce 1954 ji znehodnotila velká voda z protrženého rybníka Zukáček.

Obec Krč měla v roce 1900 celkem 71 domů a 512 obyvatel. Dosud jsou zachovány dvě „Pamětní knihy obce Krče" z roku 1922 popisující ale bohužel pouze některá krčská stavení a hospodářství. Na druhou stranu jsou uvedené zápisy velmi podrobné, včetně různých nákupů a prodejů nemovitostí, jejich dědění apod.

Usedlost č. p. 23 "U Novotných" s původní klenbou nad průjezdem

Jedna pamětní kniha začíná popisem statku u Hrdinů č. p. 19, včetně popisu stavení č. p. 18, kde je dnes chalupa Kadleců. Nejstarší zápis je o Jakubu Hrdinovi, který zemřel roku 1684. Druhý zápis je o Hrdinů z Pařezí, kde se uvádí František Hrdina narozený roku 1823. Třetí zápis je o stavení č. p. 20 „U Švehlů", kde dnes žije rodina Novotných a Bínů. Píše se zde o Tomáši a Dorotě Cínarů z roku 1672. Čtvrtý zápis je o č. p. 21 „U Petříků" (kde dnes žije pan Pavel Nožka s rodinou) - první zmínka je o tom, že zde v roce 1702 bydleli manželé Parýzkovi. Pátý zápis je o č. p. 22 „U Antoňů" (dnešní kanceláře Zemědělského družstva), kde je zmínka o Alžbětě a Matouši Antonínovi z roku 1713. Šestý zápis je o č. p. 23 „U Novotných", kde dnes bydlí pan Aleš Fürst s rodinou. Zmínka je zde o Pavlovi a Alžbětě Novotných z roku 1729. Sedmý zápis je o č. p. 24 „U Lovčů", konkrétně o Martinu a Marianě Lovčů z roku 1727. Osmý zápis je o č. p. 25 „U Slepičků" (dnes zde stojí dva domy Okál), konkrétně o Matěji a Dorotě Slepičkových z roku 1694. Devátý zápis je o č. p. 26 „U Kozů" (kde dříve bydlela rodina Vorlíčkova, dnes pan Lenc), zmínka je o Pavlovi a Alžbětě Kozových z roku 1676. Desátý zápis je o č. p. 27 „U Vostřihačů", kde dlouhá léta bydlel pan Václav Bína se svou sestrou. Dnes zde

víkendově bydlí manželé Brůžkovi, zmínka je z roku 1718 o Vavřinci a Marii Vostřihačových (v roce 1958 po úderu blesku toto stavení vyhořelo a pak s pomocí sousedů a školních dětí, které podávaly střešní tašky, bylo rychle zrenovováno). Vedle této chalupy byl malý rybníček „Vostřihačka", zavezený v 60. letech minulého století. Jedenáctý zápis je o č. p. 28 „U Šenkýřů". První majitelé této nemovitosti jsou uvedeni jako Pavel a Alžběta Kozovi z roku 1676. Krčští občané toto stavení znali hlavně pod názvem „Hospoda u Pepíka Krále". Dvanáctý zápis je o č. p. 29 „U Uhlířů". V 19. století zde bývala obecní pastouška, následně po odkoupení zde žije rodina Uhlířů. Třináctý zápis je o č. p. 30 „Na Pazdernách". První zmínka o tomto stavení je z roku 1736, kdy zde byla obecní pazderna a žil zde krčský zahradník Antonín Endrle s manželkou Kateřinou. Dnes tu žije pan Zdeněk Jenší st. s manželkou. Vedle předmětné nemovitosti stojí od roku 1907 kaplička zasvěcená sv. Janu Nepomuckému. Další zápis je o č. p. 33 „U Koberníků", kde dlouhá léta přebýval pan Jan Bílek s matkou a nyní zde bydlí manželé Bodnárovi. Zmínka je o tom, že zde žil v roce 1800 pan Jan Roušal. Další zápis je o č. p. 34 „U Zelendarských", na samotách u rybníka Nový. Chalupu vystavěl v roce 1787 pan Antonín Zaumüller. Další zápis je o č. p. 35 „U Kohoutů" v Bečelově, kde žil v roce 1789 pan Antonín Vanda. Poslední zápis je o č. p. 36 „U Urbanů" v Bečelově, kde žil v roce 1795 pan Šimon Talafous. V této první pamětní knize je před každým uvedeným popisným číslem fotografie předmětného stavení pocházející zřejmě z počátku XX. století. O podrobných zápisech svědčí i to, že tato pamětní kniha má přes 300 stránek a je popsáno pouze několik usedlostí.

Druhá Pamětní kniha obce Krče, založená rovněž v roce 1922, začíná jmenným seznamem všech usedlostí celé Krče a přilehlých samot, i když konkrétní zápisy jsou pouze o dvou usedlostech. První zápis je o č. p. 37 „U Nedvědů" v Bečelově, kde je zmínka o panu Matěji Slepičkovi z roku 1791. Druhý zápis je o č. p. 38 „U Andresů", kde je zmínka o panu Vítu Kostohryzovi z roku 1790.

Obě pamětní knihy mají stejný rukopis, patrně je psal stejný autor. Přestože není podepsaný, veškeré indicie směřují k tomu, že je psal pan Josef Pavelka, který v té době působil v Krči jako řídící učitel místní školy. Přestože v těchto pamětních knihách je zmíněna z obce pouze část usedlostí a chalup se jmény jejich vlastníků, můžeme se dočíst z obecního seznamu „Vybírání daní" z roku 1867 – 1870, že již tenkrát žili v Krči občané, jejichž potomci v obci žijí dodnes, nebo zde žili ještě v nedávné době. Dle tohoto dokumentu jsou to příjmení Rejda, Mikeš, Hauser, Vojík, Polanský, Čížek, Rothbauer, Mošovský a Kajtman.

Uprostřed krčské „dolejší" návsi stojí jednopatrová budova, bývalá kampelička, postavená kolem roku 1920. Předtím, jak dokládá dobová pohlednice z roku 1915, stálo na jejím místě stavení se štítem směřujícím do středu návsi. Kampelička, později ČS spořitelna, sloužila k ukládání a vybírání peněžních vkladů občanům Krče a přilehlých vesnic. Výjimečná byla v tom, že otevírací hodiny byly převážně v neděli dopoledne, proto mohli hlavně přespolní občané spojit návštěvy bohoslužeb v kostele s jejími službami. Posledními úředníky až do počátku 60. let minulého století zde byli zaměstnáni pan František Janda a pan František Švec. V části kampeličky byl i byt místního pekaře. Ve dvoře byla vybudována obecní pekárna, která byla v provozu téměř až do konce 40. let minulého století. Jako první pekař zde působil od roku 1928 pan Josef Tourek. Ve 40. letech pak pan Václav Staněk, který se později přestěhoval s rodinou bydlet na místní faru. Následně tady bylo i sídlo Místního národního výboru, který od roku 1964 zajišťoval samosprávu i pro obec Záboří a Těšínov. Od roku 1964 do roku 1975, kdy obec

přešla pod samosprávu MĚú Protivín, byla tedy Krč tzv. obcí střediskovou. Nyní bydlí v předmětné nemovitosti pan Daniel Klimeš s rodinou.

U silnice v centru obce stojí bývalá obecní škola. Zde již mohu s jistotou konstatovat, že většina starších účastníků „Setkání rodáků" tuto školu navštěvovala. Chodili do ní i děti z Těšínova, Nové Vsi a z krčských přilehlých samot. Původní stará škola stála pod farou u kostela, kde bývala chalupa Minářů a později Kajtmanů. Jak uvádí jedna z pěti dochovaných školních kronik, vyučování žáků začalo v této škole dne 16. října 1871 a prvním učitelem zde byl ustanoven pan Václav Poustka, který do Krče přišel z Čimelic. Od roku 1878 chodilo do této školy i 18 dětí z Těšínova a škola měla v té době celkem 115 žáků. V roce 1879 bylo rozhodnuto v obecním zastupitelstvu o výstavbě školy nové. Starostu obce v té době vykonával pan Václav Hauser, který měl na výstavbě školy velkou zásluhu. Byly schválené plány nové školy od stavitele pana Mosra z Vodňan s rozpočtem 7.358 zlatých. Tyto peníze, příjmy a vydání během celé stavby měl na starosti pan Jan Hrdina z č. p. 19.

Dne 2. května roku 1880 se započalo s kopáním základů a 19. května byl posvěcen biskupským vikářem a farářem z Protivína panem Karlem Císařem základní kámen nové školy. Pod tímto základním kamenem je uložena základní listina s heslem „Ku cti a slávě boží, ku prospěchu našich potomků, k hanbě a potupě nepřátel školy". Kolaudace nové dvojtřídní školy byla provedena 11. prosince 1880. Prvním učitelem zde byl již zmiňovaný pan Václav Poustka, po jeho smrti v roce 1883 pak pan Stanislav Brychta z Písku. Školním místním dozorcem byl zvolen pan Václav Vojík, na jehož návrh byl v roce 1881 zbudován pod školou dvorek a oplocená zahrada, která sloužila dětem zároveň jako tělocvična. V roce 1899 školu navštěvovalo celkem 194 žáků. O letních prázdninách v roce 1938 byla v učebnách školy vyměněna malá okna za velká o světlosti 335 x 220 cm – podle vzoru školy v Putimi. Za první republiky byla škola pro děti i s osmiletou školní docházkou, po válce až do ukončení její činnosti dne 31. 8. 1974 v ní byl první až pátý ročník.

Za první republiky ve funkci řídícího školy působili pánové Josef Pavelka, Jan Hlinka (zastupující řídící učitel), Antonín Vodvářka a Josef Pankl. Dlouholetým ředitelem školy byl od konce 40. let minulého století až téměř do ukončení její působnosti pan řídící Bohumil Suchan, který předtím učil devět roků

ve škole ve Všeteči. Pan řídící Suchan se jevil jako přísný a náročný kantor, který ale dbal i na osvětu žáků, a tak děti za jeho působení a pod jeho režií častokrát sehráli nějakou divadelní hru dětského zaměření. S tou pak vystupovali nejen v Krči, ale i v protivínské sokolovně. Po zemřelém panu Suchanovi na škole působila jako ředitelka ještě paní Libuše Vodvářková z Krče. Až do nedávné doby zde byla umístěna i obecní lidová knihovna, která byla následně přemístěna do protivínské knihovny. V současné době je v budově školy mateřská školka, kterou navštěvuje kolem dvaceti předškolních dětí z Krče, přilehlých vesnic i z Protivína. Starají se o ně dvě učitelky.

Jihozápadně za Krčí stojí osamělá chalupa, bývalá cihelna, kde se ještě za první republiky ručně formovaly a pálily cihly a střešní tašky. Hlína potřebná k výrobě se dobývala z přilehlého svahu. Vedle bývalé cihelny jsou ještě dnes rozvaliny po sušárně, kde se vyrobené cihly a tašky sušily.

Pohled na původní budovu školy (školní kronika 1879-1897)

Původní podoba nové školní budovy (školní kronika 1929-1939)

OBYVATELSTVO, PRACOVNÍ ZAMĚŘENÍ

Jak již bylo uvedeno, obec Krč měla v roce 1900 celkem 512 obyvatel (dle některých pramenů 535 obyvatel). K 31. 12. 2011 žilo v Krči ve 120 domech včetně přilehlých samot celkem 221 obyvatel, z toho 123 mužů a 98 žen. Jako všude na venkově i v naší obci byla co se týče profesních činností rozmanitá struktura obyvatel. Rozhodující bývala v minulé době zemědělská činnost, kdy jenom zemědělstvím se živilo téměř 30 procent rodin, ale hospodářská zvířata nechyběla v téměř žádné chalupě. Ještě v polovině minulého století působilo v Krči i 20 včelařů. V současné době tuto krásnou tradici udržují pouze včelaři dva – pánové Zdeněk Jenší st. a Jaroslav Neškodný. Za první republiky až do 50. let minulého století hospodařili v Krči – řečeno dobovým sloganem – dva sedláci s výměrou zemědělské půdy 20 až 35 hektarů, deset tzv. středňáků s výměrou 10 až 20 hektarů, sedm menších rolníků (chalupníků) s výměrou 5 až 10 hektarů. Zbývající část tvořili tzv. domkáři s výměrou

Obecná škola, po výměně oken, vpravo u silnice bývalá trafika

zemědělské půdy do 5 hektarů. Ti byli nastálo zaměstnaní (alespoň jeden z rodiny) mimo oblast zemědělství, a to hlavně v protivínských závodech – v ČZM (dříve Premovce), pivovaru, mlékárně, u Rybářů a u Lesů. Někteří byli zaměstnáni i ve státní službě – u pošty, na dráze, jako cestáři apod.

V Krči bývalo v minulosti i mnoho vyučených řemeslníků – zedníci, kameníci, tesaři, truhláři, koláři, krejčí, obuvníci apod., kteří pracovali u různých firem v okolí, nebo soukromě. Od počátku minulého století až do téměř 60. let v Krči zajišťovali různé služby občanům minimálně jeden truhlář, dvě švadleny, jeden kolář, tři krejčí, jeden obuvník, jeden pekař a jeden mlynář. Samozřejmě zde za první republiky fungoval obchodník se smíšeným zbožím pan Václav Sýkora a v obci byly až do 50. let dvě hospody – „U Pepíka Krále" a u „Václava Krále". Až do 30. let minulého století působila v Krči ještě třetí hospoda „U Hauserů". Dodnes je dochovaná z této hospody kniha hostů z let 1896 až 1920, kde jsou konkrétní záznamy o dlužných částkách za odebrané pivo a kořalku. Důležitou součástí hospodářského života v obci bylo zajišťování oprav zemědělského nářadí a kování koní. Do dnešní doby se dochoval písemný doklad z roku 1878 nazvaný jako „Obecní právo v Krči", kde je oceněno celkem devadesát opravářských úkonů. Některé pro zajímavost uvádím doslova:

- okování železného vozu bez šlajfů ... 6 zlatých
- okování nového dřevěného kola s novým ráfem ... 40 zlatých
- okování starého ráfu na nové kolo ... 10 zlatých
- okování nových rozpor do vozů novým železem kované ... 20 zlatých
- zhotovení nového plechu na lopatáč ... 15 zlatých
- okování nového nákolesníku s radličkou ... 15 zlatých
- ostření hřebíků u bran ... 5 zlatých
- okování nových saní ... 60 zlatých atd.

Opravářské služby a kování koní zajišťovali všude na venkově místní kováři. Nejinak tomu bylo i v Krči. Počátkem XX. století působil v Krči jako „zkoušený podkovář" pan Jan Křenek, později působili v obci kováři dva. Na hořejší návsi („na Hořejšku") měl kovárnu pan Václav Hrdlička. Ta byla umístěna vedle štítu „starého kravína" směrem ke vjezdu dnešního Zemědělského družstva (dnes zde bydlí paní Kostohryzová s dětmi). Na dolejší návsi („na Dolejšku") tuto živnost provozoval v obecní kovárně pan František Kanda, „zkoušený kovář a podkovář", který prováděl opravy a koval koně téměř až do 60. let minulého století. Kovárna stála vedle štítu chalupy, kde dnes bydlí paní Helena Muškoá. Byla rozdělena na vlastní dílnu s výhní a před ní stojící zděnou přístavbu z jedné strany otevřenou. Ta sloužila panu mistrovi ke kování koní i k opravárenské činnosti. Následně po ukončení provozu byla kovárna zbourána.

K ukončování činnosti mistra kovářského ale docházelo postupně, tak jak nastal v 50. letech a počátkem 60. let minulého století úbytek tažných koní. V 50. letech, tak jako v celé republice, bylo i v Krči založeno Zemědělské družstvo, kde nejprve koně nahrazovala Strojní a traktorová stanice a postupně se družstvo vybavovalo potřebnou mechanizací - až tažné koně vymizeli docela.

JZD Krč hospodařilo nejprve jako samostatná obec, kdy dobytek byl většinou ustájen u místních zemědělců, v roce 1963 došlo ke sloučení se Zábořím a Těšínovem. V tomto roce byl také v Krči otevřen nový čtyřřadý kravín, následně byla ještě z větších staveb postavena výkrmna prasat, suška na obilí, garáže pro traktory a jednopatrová bytovka se čtyřmi byty. V roce 1976 bylo JZD Krč delimitováno do OSEVY Protivín. Poté došlo k výstavbě dvou hal pro dobytek, silážního žlabu a skladu na obilí. V roce 1992 došlo k obnovení původního Zemědělského družstva Krč, které takto hospodaří dodnes. Tak jak se postupně začaly používat ve větší míře silnější mechanizační prostředky k obdělávání polí, došlo i v naší obci k jejich zcelování ve větší výměry, které byly postupně ve velké míře zmeliorovány. Přesto se používají v našem katastru i v dnešní době původní názvy pozemků. Kromě již uvedeného názvu pole „Na Landštrose" jsou to např. názvy jako Zourostlík, V Hlinavkách, Na Dlouhých, Na Lejtně, Pod Náhlavy, Za Náhlavy, Na sušině, V dílích, Pod farou, Na cikánech, Hauserů bába, Rejdů bába, Na Pláňavé, V jezerách, Na hrobci, V Hataviznách, Přes vršky, Za baštou, Chrastiny, V Kryntlích, V paloucích, Na Číhadle, U cihelny, Doubek, Za dráhy, Za Kalců, Na lůsech, U Bártíka, Na hrušinách, Na průhonku, K záduchu, V jamovitejch, U Hadovny, Na Podhorské apod.

Kostel v pozdním podzimu...

... a na konci zimy

PŮSOBNOST SPOLKŮ

Nejstarším dobrovolným spolkem v Krči je Sbor Dobrovolných hasičů, který byl založen již v roce 1894 jako „Sbor hasičstva, župy Vodňanské". V dochované matrice členů čestných, zakládajících a přispívajících je uvedeno, že už tenkrát měl každý člen hasičského sboru určenou funkci nebo stanovenou činnost, která byla u jeho jména zapsána rovněž i v dosud dochovaném matričním listě. Kromě funkcí velitele, nebo zástupce velitele, byli jednotliví členové sboru zařazeni jako stříkačník, lezec, člen záchranného oddílu, hudec, dozorce náčiní, strojmistr, trubač apod. V roce 1905 se v Krči zúčastnilo 25 hasičských sborů Župní hasičské jednoty Vodňanské Župního sjezdu pod heslem: „K vlasti ohněm plaňme, žáru v obci braňme". V obci byla první motorová stříkačka zakoupena v roce 1940, kdy finanční prostředky byly pořízeny z místních sbírek. Bohužel se nedochovala ruční stříkačka tažená

Rok 1894 – rok založení hasičského sboru

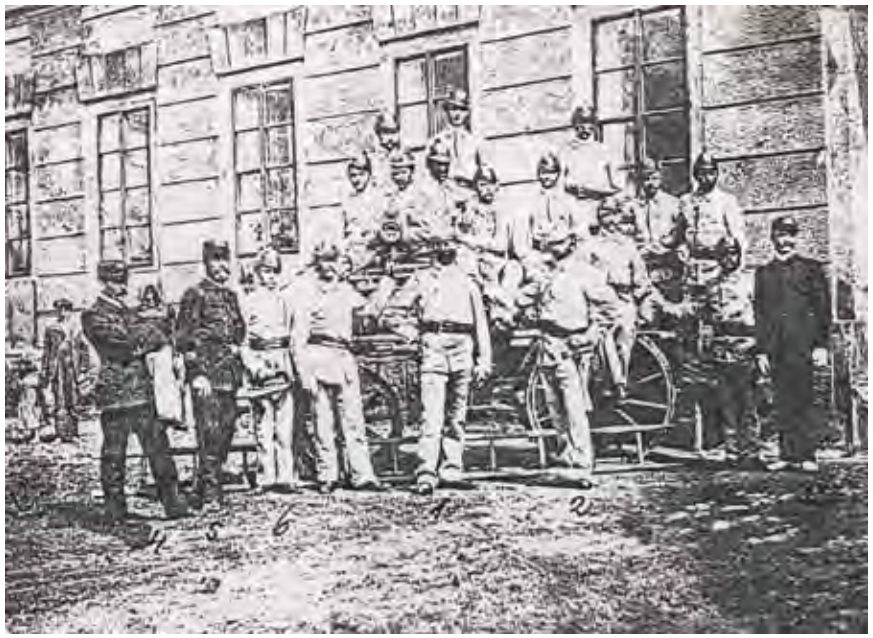

koňmi, nedochovalo se ani otevřené hasičské auto, které až do 60. let minulého století náš hasičský sbor vlastnil.

Sbor dobrovolných hasičů byl nejaktivnějším spolkem v obci od svého založení až do dnešní doby. Jeho členové nechybí na žádných akcích pořádaných ke zvelebení obce. Věrni tradicím i odkazu našich předků zajišťují i důstojný doprovod našich zemřelých spoluobčanů na jejich poslední cestě. Mladí členové sboru se pravidelně zúčastňují okrskových a okresních hasičských soutěží a několikrát úspěšně reprezentovali sbor a obec i v soutěži krajské. Hasiči každoročně počátkem ledna pořádají Valnou hromadu. I ta vždycky probíhá v duchu hasičských tradic. V 60. až 90. letech minulého století zpravidla zpříjemňovala jednání Valné hromady dechová hudba pana Jaroslava Sládka z Albrechtic, která v té době hrávala téměř na všech pohřbech zemřelých spoluobčanů. Valná hromada vždy začínala minutou ticha drženou na počest zemřelých členů hasičského sboru a ihned po ní hudba zahrála následující skladbu pocházející z I. světové války, složenou k uctění památky zemřelých vojínů:

Na památku kamarádům,
kteří leží v dálné cizině,
vzpomínáme na Vás mile,
užívejte si tam chvíle,
užívejte radosti aspoň tam na věčnosti.

Marně ty se drahá máti,
marně ty se po svém synu ptáš,
on tam leží u Kolince,
nespatříš ho nikdy více,
on tam za vlast bojoval,
tam svůj život dokonal.

Všichni účastníci Valné hromady stáli vždy při této dojemné písni v pozoru a v myšlenkách si určitě promítli vzpomínky nejen na své bližní, ale i na další zesnulé kamarády a sousedy.

Oslavy 110 let založení Sboru - v roce 2004

Rok 1984 – Vyznamenání zasloužilých členů – výročí 90 let SDH

Rok 1994 – Vyznamenání zasloužilých členů – výročí 100 let SDH

Rok 2004 - Vyznamenání zasloužilých členů – výročí 110 let SDH

Mladí hasiči – soutěžní družstvo z roku 2011

Dobová fotografie cvičenců z roku 1926

Počátkem minulého století se i v Krči ujala Tyršova myšlenka „Ve zdravém těle zdravý duch" a mládež v té době pravidelně sportovala. Jak dokládá dobová fotografie z roku 1926 cvičilo se v obci organizovaně pod hlavičkou Sokola. Na tuto tradici následně navázal v obci fotbalový oddíl TJ Sokol Krč.

Fotbal se v Krči hrával už ve 20. letech minulého století, v 30. letech se Krč zúčastňovala „Mistrovství vesnic", které se občas pořádalo v okolních vesnicích nebo v Krči na hřišti „Na pastvišti" (dnes lesnatá lokalita směrem k Pařezí). K fotbalovým zápasům se sportovci dopravovali výhradně na jízdních kolech. V 50. letech minulého století bylo provizorně vybudováno hřiště v lokalitě „Na Dlouhých" (naproti Pazderně), kde se rovněž pořádaly občasné turnaje a krčští fotbalisté na nich hrávali ve vypůjčených dresech. Nepřetržitě se fotbal v obci hraje závodně od roku 1957, kdy bylo vybudováno fotbalové hřiště „Za Tichávků", které po kompletní rekonstrukci v minulých letech slouží svému účelu dodnes. Fotbalisté Sokola pravidelně hrávali v okresních soutěžích Písecka, v současné době hrají ve III. třídě Písecka. Historického úspěchu bylo dosaženo v letech 1975 – 77, kdy Sokol

Krč hrál I. B třídu Jihočeského kraje. A jak se můžeme dočíst ve fotbalové kronice, i mužstva z daleko větších míst, jako např. z Týna nad Vltavou nebo Bechyně, prohrávali s Krčí rozdílem třídy. V té době hrávalo za místní fotbalový klub osm fotbalistů přímo z Krče. Byli to: Václav Hauser, Václav Vojík,

Rok 1934 - první fotbalové mužstvo

Rok 1959 - fotbalové mužstvo ze samých "Krčáků"

Zdeněk Jenší, Bohumil Rothbauer, Jiří Urban, Jaroslav Kanda a Zdeněk a Miroslav Bínovi. Návštěvy činily na utkáních v té době kolem 150 diváků. Do 80. let minulého století měl Sokol kromě družstva mužů i žákovské nebo dorostenecké družstvo.

Rok 1972 - fotbalový dorost

Rok 1975 - účastník I.B třídy

Uvádím-li sportovní družstva, která působila a působí v obci, musím se zmínit o ojedinělé raritě v naší obci na poli sportovním, která už s největší pravděpodobností nebude nikdy překonána. Tři kamarádi, bývalí fotbalisté, pánové Václav Vojík (autor této publikace), Zdeněk Jenší a Bohouš Rothbauer vytvořili počátkem 90. let minulého století družstvo nohejbalu. Nepřetržitě více jak dvacet let v nezměněném složení, až do doby nedávno minulé, týden co týden hájili barvy Krče na různých turnajích nejen po celém Jihočeském kraji, ale i v kraji Pražském. Přestože dohromady všichni tři na přelomu století měli v součtu už více než 180 let věku, zahanbili mnohdy daleko mladší protivníky a na turnajích vždy dosahovali důstojného umístění.

Krčští sportovci si v roce 1978 svépomocí za krátké tři měsíce postavili i nové fotbalové kabiny, které byly v minulých letech přistavěny o společenskou místnost. V té době byl „hybnou pákou" fotbalového oddílu jeho dlouholetý předseda pan Karel Dunovský, který se rozhodujícím vlivem podílel i na dalších investičních akcích v obci.

Nohejbalisté, bývalí fotbalisté, pánové Bohouš Rothbauer, Václav Vojík a Zdeněk Jenší

Dalším už historickým spolkem v Krči je Spolek myslivců. I myslivci kromě svého základního poslání (odchov a regulace zvěře) se aktivně podíleli na různých společenských akcích v obci. V uplynulé době v Krči působil i Svaz žen a Český červený kříž.

Nové fotbalové kabiny vybudované v roce 1978.
V roce 2004 byly přistavěny svépomocí o společenskou místnost.

Krčští myslivci - výřad ulovené zvěře po ukončeném honu

TA KRČSKÁ OBEC ZNÁMÁ…

Raritou široko daleko nevídanou byl v Krči dobrovolný spolek „Klub dědků“, který byl založen v 60. letech minulého století a působil až do konce 70. let. Pravidla pro vstup do tohoto klubu byla velice jednoduchá. Kdo se stal poprvé „dědkem“, byl přijat do spolku a hned zastával funkci předsedy až do doby, kdy ho vystřídal další „novopečený dědek“. Už z názvu klubu vyplývá, že se jednalo o spolek výlučně mužský. Příspěvky do pokladny byly jednorázové – větší obnos za prvního narozeného vnuka, menší obnos za první narozenou vnučku. Duší spolku byl pan Petr Lokvenc, který zastával ve spolku funkci jednatele. Každý „novopečený dědek“ obdržel při volbě do funkce předsedy hliníkovou medaili „Za obětavé činy“ a zarámovanou trefnou básničku.

Klub míval pravidelné členské schůze, kde se všichni náramně bavili u jihočeských písniček, které vyhrávala krčská kapela „Švitorka“ pod vedením svého zakladatele pana Antonína Hrdiny z č. p. 16 (Toníka Járů, jak ho všichni kamarádi a známí oslovovali). Z každoročně pořádaných zájezdů tímto klubem po českých krajích mám dosud nezapomenutelné vzpomínky

Švitorka na přírodním parketu v Krči

Na Vranovské přehradě

jako přímý účastník. Až se dojemně sevřelo srdce, když jsme např. stáli na pražské stanici metra u Nuselského mostu a někteří staří, v té době 70letí kmeti slzeli, protože v Praze dle jejich vyjádření byli vůbec poprvé. Další vzpomínku mám z chodské vesnice Postřekov, kterou když jsme projížděli, tu si někdo vzpomněl, že je zde ženatý již téměř 40 let krčský rodák pan Josef Čížek. A najednou před jeho stavením vystoupilo ze zájezdového autobusu 25 jeho kamarádů z dětství a k tomu „Švitorka“ hrála jihočeskou písničku… Škoda, že se již tento klub nedá z různých důvodů obnovit. Určitě se ale na jeho činnost bude vzpomínat i na setkání rodáků. Zrovna tak se už může pouze vzpomínat na kapelu „Švitorka“, která v té době šířila slávu jihočeských písniček při svých hrách po celém Prácheňském kraji. Při svých začátcích na konci 50. let minulého století byly jejími členy krčští muzikanti pánové Antonín Hrdina, Stanislav Kadlec, František Kučera, Bohumil Kopet, Jan Kučera st., Václav Parýzek st., následně pak František Kanda, Pavel Trkovský, Jiří Profant a Václav Parýzek ml.

ROK NA VSI

Český venkov býval po staletí nevyčerpatelnou studnicí různých zvyků a krajových obyčejů ať už křesťanských nebo občanských. Některé zanikly, některé se udržují dodnes. Tak tomu je i v naší obci. V zimním období, v době vegetačního klidu se hlavně v první polovině minulého století mlátilo obilí ze snopů uskladněných ve stodolách. Obilní zrno bylo již z velké části usušené v mandelích ještě na poli. Před zavedením elektrického proudu a před érou obilních mlátiček se obilí mlátívalo cepy ve stodolách „na mlatě". Podle počtu mlatců se používaly říkanky, aby se nepletli jeden druhému. Pro tři cepy to bylo „pes – klu – sá", pro šest cepů „sel – ka – pe – če – vdol – ky". V předvečer sv. Mikuláše dostávali děti nadílku, kterou po vesnici roznášel přímo sv. Mikuláš doprovázený houfem čertů, někdy i s andělem. Jako děti jsme celoročně byli strašeni, že přijde „kulhavý Mikuláš ze Všeteče". V každé době se ale děti nejvíce těšily na vánoce.Jednak si mohly užít vánoční prázdniny a především se těšily na Ježíška. Štědrý den býval dnem postním. Hlavním štědrovečerním jídlem u nazdobeného stromečku býval (a někde do dnešní doby je) kubajídlo z krupek, hub, česneku a omastku, zapečený v troubě. Následně až do současné doby se i u nás v obci stalo tradičním štědrovečerním jídlem rybí polévka, „černá" omáčka a smažený kapr. Obvykle po večeři čekala celá rodina na „pastýřskou koledu". V 50. letech minulého století, téměř až do konce svého života, ji chodívával přát svým sousedům pan Václav Kulhavý, jinak dlouholetý krčský kostelník a hrobník, se svou manželkou. Ta do připravené nůše ukládala „vejslužky", zpravidla vánoční cukroví a vánočky. „Strejda Kulhavejch" používal ke svátečnímu troubení nádhernou malovanou přes 150 cm dlouhou trubku, částečně obalenou šedým sametem. Následně v této krásné štědrovečerní tradici pokračovali muzikanti místní „Švitorky", pánové Toník Hrdinů (Járů) a František Kanda, kteří se svými saxofony hrávali vánoční koledy před kostelem a v dalších místech obce. Do současné doby částečně udržuje tuto tradici další člen již bývalé „Švitorky" pan Stanislav Kadlec, který se svým pozounem přichází v tento vánoční čas zahrát koledy některým svým kamarádům a příbuzným.

I v Krči je zachovaná až do dnešní doby krásná vánoční tradice – půlnoční mše, kde mnohdy vánoční zpěvy doprovází děti hraním na své hudební nástroje. Vánoční stromeček se zpravidla odstrojoval 6. ledna na Tři krále.

Až do současnosti se v některých rodinách dodržuje zvyk – nad dveře, na „futro" napsané svěcenou tříkrálovou křídou K + M + B (Kašpar, Melichar, Baltazar) a aktuální letopočet.

V následném masopustě vždy nastala doba veselí a radovánek, doba bálů. V Krči se pravidelně pořádaly bály hasičský, myslivecký, později sportovní, bál Svazu žen, Červeného kříže, Klubu „dědků" a bál dětský. Konaly se nejprve ve všech třech hospodách, poté „U Pepíka Krále", „U Václava Krále" a od 70. let do počátku 90. let minulého století v kulturním domě, kam se pohodlně vešlo až 400 tanečníků. Nedílnou součástí každého bálu bývala bohatá tombola. Hasiči mívali veškerou tombolu darovanou od občanů obce. To byla nepsaná tradice, kterou občané Krče vyjadřovali svou sounáležitost s tímto spolkem – hasiči byli vždy vnímáni jako ochránci občanských majetků. Nejhezčí výzdobu v sále kulturního domu mívali při svých bálech myslivci, kde mj. visela u stropu řada krásných lustrů, které vyráběl ze srnčího paroží náruživý myslivec pan František Jenší.

Zimní období byla také doba, kdy se po večerech dralo peří, hlavně v rodinách, kde byla budoucí nevěsta. Při draní a na tzv. „doderné" se vždy probraly novinky z celé vesnice, často až do „pátého kolena". V masopustní

Maškary před masopustním průvodem

době se obvykle v domácnostech poráželo prase, což bývala malá rodinná slavnost pro široké příbuzenstvo (jak říkával jeden hospodář z Krče: „Děti nevidím celý rok, ale jak visí rozporka pod branou, jsou tu hned."). Zimních radovánek si užívaly hlavně děti. V každé době to bylo podobné – klouzání na rybníce, sáňkování apod. My jako malé děti jsme sáňkovaly a lyžovaly u kostela a před Vorlíčků, jako větší děti na „Kalvárce", což je kopec za Krčí směrem k pile, mnohdy jsme lyžovaly u Cihelny nebo v Náhlavách. Líté hokejové boje jsme jako kluci sváděli na rybníku „Na Dolejšáku", zpravidla „Hořejšek" proti „Dolejšku", jako větší děti na rybníku „Mlejňák". Před tzv. Popeleční středou bývalo loučení s masopustem. I v naší obci za první republiky, a pak až do 70. let minulého století se tato hezká tradice udržovala. Maškarní průvod doprovázela vždy hudba, ať už harmonika Toníka Hrdinů (Járů) a předtím heligonka pana Josefa Kotlíka, později celá „Švitorka", někdy i sjednaná kapela přespolní. Před každou chalupou koledníci zatančili „kolečko" s hospodyní a s hospodářem, dostali něco pro zahřátí, někde si vzali i sami (např. když měl hospodář uzený), a všichni ve shodě a přátelství se sešli večer v hospodě, kde bývala tancovačka. Jsem pamětníkem, že tyto tancovačky se konaly již jenom v hospodě „U Václava Krále". Hostinský pan Václav Král (nebo také „strejda Králů") provozoval hospodu doma až do poloviny 70. let minulého století, kdy už byl v důchodovém věku, a zároveň se otevřela hospoda v nově postaveném kulturním domě. Pro svou obětavost, pracovitost, pro svůj lidský přístup k hostům, je pro všechny krčské štamgasty hostinským nezapomenutelným. V sále bývalé hospody „U Pe-

Hokejisté na Mlejňáku

píka Krále" byla až do 70. let minulého století krčská tělocvična, využívaná hlavně v zimním období a v nepříznivém počasí. K dispozici tam cvičenci měli mj. bradla, žíněnky i hrazdu. Rovněž tam byl k dispozici pár boxerských rukavic a dva stoly na stolní tenis. V menší vedlejší místnosti byla umístěna počátkem 50. let minulého století obecní televize, kde mj. vždy přeplněná místnost krčských fandů od dětí po důchodce sledovala hlavně mistrovství světa v ledním hokeji.

V zimním období se také v Krči až do 60. let minulého století hrávalo divadlo. V hospodě „U Václava Krále" stálo v sále pódium, které bylo vytvořeno z pivovarských sudů a dřevěných fošen. Na nich byly postaveny kulisy a jeviště bylo hotové. K nezapomenutelným představením, které sehráli tehdejší krčští mládežníci, byla divadelní hra „Osudy dobrého vojáka Švejka", kde pod režií

Hokejisté na Dolejšáku

pana „řídícího Bohumila Suchana“ se role Švejka velmi mistrně a neopakovatelně zhostil Toník Hrdinů (Járů). Až do 50. let minulého století se také na podzim hrávala v Krči tzv. Konopická. Představení se konala na návsi před Lojdů a před Valvodů (dnes Kašpírků), kde jsou dodnes na těchto chalupách umístěny vikýře, kde se schovával před nevěstou tzv. konopičák. V hospodě „U Václava Krále“ se v sále rovněž promítaly pravidelně hlavně v zimním období hrané filmy (až do konce 50. let), které dovážel a promítačku obsluhoval pan Karel Dunovský.

Počátkem jara bývaly v každé historické době vítaným zpestřením hlavně pro všechny kluky z vesnice Velikonoční svátky. Na Zelený čtvrtek, kdy zvony odletěly do Říma, začalo po vesnici a přilehlých samotách „řehtání“, kterého se zúčastňovali všichni kluci z vesnice, od nejmenších v posledním páru až po „kaprály“. Každý rok se postupovalo v hierarchii „řehtáčů“ v párech od posledního až po první pár a zpravidla ve 14, 15 letech stáří, před ukončením základní školy každý kluk dosáhl mety nejvyšší – funkce „kaprála“, přičemž byl oprávněn používat kaprálskou řehtačku, dvojnásobné velikosti oproti normální. Řehtat se začínalo vždy od kostela, kde nejprve před kamenným křížem řehtáči poklekli, aby se pomodlili. Přes „Dolejšek“ a „Hořejšek“ obřehtali na Zelený čtvrtek minimálně 2x celou ves. Večer se pak šlo řehtat na samoty (kromě Bečelova, Podkrčí a Zelendarek – to měli na starosti kluci ze samot) se zastávkou, poklekem a motlitbou u kamenného kříže v podkrčí nad mlýnem. To samé se opakovalo na Velký pátek, kdy se začalo prvně řehtat v časných ranních hodinách. Na Bílou sobotu po ranním obřehtání celé vsi se pak začalo vyřehtávat. V každém stavení se řehtáči zastavili a zazpívali následující velikonoční koledu:

Řehtáči před rozdělením pomlázky

A ty Jidáši, cos to učinil,
že jsi svého Mistra Židům prozradil,
a ty za to musíš v pekle hořeti,
s Luciferem ďáblem tam přebývati.

Když kluci následně dostali za odměnu velikonoční vajíčka i peníze, takto za ně poděkovali:

Zaplať Vám to pán Bůh sám,
naposledy svatý Jan,
že jste nám dali, štědré pomlázky,
jako svatý Jan.

Potom naposledy zařehtali, někdy vyrobenou pomlázkou z vrbového proutí vyšlehali přítomná děvčata a šli k dalšímu stavení. Je dobře, že tato krásná tradice je zachovaná v naší obci a na celém českém venkově dodnes. V předvečer 1. máje se v naší obci vždy 30. dubna stavěla májka. Za velkou pohanu mládenců se považovalo, když májku přespolní mládenci podřízli. Proto se májka celou noc až do prvomájového svítání musela hlídat. V květnových večerech se pravidelně konaly v místním kostele májové pobožnosti, tzv. „májové", při nichž se zpívaly hlavně pobožné mariánské písně. Na svátek Mezinárodního dne dětí (1. června) organizovaly místní spolky, hlavně ve druhé polovině minulého století, pro děti různé soutěže, hry a závody. Soutěžilo se o ceny a bavili se přitom nejen děti, ale i jejich rodiče, prarodiče a známí. Významným křesťanským svátkem bývala „slavnost Božího těla (7. června). Až do 60. let minulého století se i v Krči tato tradice každoročně dodržovala s průvodem po celé návsi. Vpředu byly neseny posvátné prapory, pak šel pan farář s monstrancí „pod nebesy", které nosívali zpravidla sta-

Břízy na okraji Pazderny - zasázené panem Václavem Jenším st. v roce 1945

Krč – Pazderna

rousedlíci, zástup družiček před pana faráře sypával na cestu polní kvítky. Průvod se vždy zastavil u polního oltáře, který býval postaven před Rejdů, Tichávků (dnes Trnků), Novotných (dnes Fürstů) a před Sýkorů stodolou.

Koncem května, v červnu a v letním období žila celá ves sušením a sklizní sena a následně žňovými pracemi. „Kočové", kterým se podařilo velkou fůru sena, nebo obilních snopů (naloženou a utaženou pabuzou) při sklizňových pracech zvrhnout, museli o pouťové muzice zaplatit nějaký ten tuplák piva a kapela jim zahrála sólo. Až do 60. let minulého století byla v Krči dodržována další krásná tradice. To v předvečer svátku sv. Anny (25. července), stejně tak „před Josefem" (18. března) a „Václavem" (27. září) obcházeli po vsi všechny Aničky, Josefy a Václavy (a někdy i další oslavence) mladí gratulanti za doprovodu harmoniky Toníka Hrdinů (Járů), aby jim zahráli a zazpívali tu jejich nejmilejší.

Na sv. Václava se držela v Krči po dlouhá historická léta pouť. A drží se vlastně dodnes. Již několik dní předem vždy přijely do Krče pouťové atrakce, hlavně střelnice, řetízkový kolotoč a houpačky, které si děti do sytosti užívaly. V Krči bývaly tyto pouťové atrakce umístěny před hospodou „U Václava Krále" a prodejní pouťové stánky se kolikrát táhly od hořejší hospody až ke kostelu. K dostání v nich bývalo typické pouťové zboží, mj. turecký med, cukrová vata, kyselé okurky a mnoho dalších dobrot, ale také nabroušené kosy a pestro-

barevně vypletené biče. V neděli odpoledne se samozřejmě konala pouťová zábava a někdy v pondělí i tzv. „pěkná hodinka“, což bylo pokračování zábavy s hudbou. Za první republiky se držela někdy pouť v Krči i na sv. Mikuláše.¨

Podzim byl v každé historické době i termínem nástupu branců na vojnu. Rukovalo se zpravidla na dva roky. Před dnem nástupu nastalo vždy velké loučení s rodiči, se svou milou a také s rodným krajem a s kamarády. Loučení bývalo veselé, za přítomnosti nezbytné harmoniky v některém místním hostinci. Zpravidla rok před nástupem na vojnu musel každý branec projít tzv. odvodem. Mládenci z Krče chodili k odvodu do okresního města Vodňany, později do Písku. Až do 30. let minulého století jezdili k odvodu do Vodňan zpravidla na ověnčeném voze taženým koňmi. Byli vždy doprovázeni starostou obce, a když byli odvedeni a ověnčeni braneckou kyticí v klopě, oddávali se upřímnému mládeneckému veselí se svými kamarády. Většina z nich kvůli těmto okamžikům byla ráda, že byla odvedena.

Po sv. Václavu měli hospodáři ještě plno práce se sklizňovými pracemi a se setím ozimů. Tato doba ale také patřila dětem. Většina starších občanů má na tuto dobu nezapomenutelné vzpomínky, na různé zážitky, dětské hry, pouštění papírových draků vlastnoručně vyrobených a na dobrodružství prožitá na pastvě. Na chuť na voňavém ohništi opečených brambor nakopaných na sousedním poli, na západy slunce, na to, že kolikrát svěřená zvířata našla cestu domů dříve než pasáček.

Krčští branci z roku 1935

Po krásném podzimním „babím létu“ utekl měsíc říjen, přišly „Dušičky“, kdy musely být upraveny hroby blízkých zesnulých, pak přijížděl sv. Martin na bílém koni a koloběh roku na vsi se pomalu uzavíral. Všichni „krčští rodáci, starousedlí a přátelé obce“ budou se mnou souhlasit, že nejkrásnější vzpomínky jsou na léta prožitého dětství. Samozřejmě, že v jakékoliv historické době měly děti kromě učení různé denní povinnosti doma, hlavně tam, kde bývalo hospodářství. Od útlých dětských let musely pást husy, kozy i krávy, pomáhat při polních pracech i při krmení a úklidu dobytka. Pak teprve mohla následovat zábava.

Na jaře sotva slezl sníh, hrávaly se kuličky, buď na jednu jamku nebo „král“ na pět jamek. Na „Dolejšku“ se hrály kuličky nejvíce u Čížků zdi (mezi Polanských a Kandů), popřípadě „Pod tělocvičnou“ (pod dnešní mateřskou školkou). Na „Hořejšku“ se hrávaly kuličky hlavně před Ceplechů a naproti Sýkorů. Starší generace v dětských letech hrávala i tzv. „špačka“. Hrávaly se různé míčové hry, jako vybíjená, „hlavičky“, „okénka“, a hlavně fotbal, kte-

Nezapomenutelný krčský muzikant pan Antonín Hrdina (Toník Járů)

Nová hasičská klubovna

rý se hrával téměř každý podvečer na návsi „Pod tělocvičnou“, později na hřišti. Na „Hořejšku“ před Vorlíčků bylo po určitou dobu vybudované hřiště na volejbal a nohejbal. Hlavně „Hořejšáci“ podnikali časté nedělní výlety na Kamýk, ale většinou se děti z celé vsi při různých hrách a dětských dobrodružstvích bavily společně. Často se chodívalo chytat ryby do „Čertovky“, což je název potoka, který se táhne od číčenické cihelny přes Záboří, kolem Krče, krčského mlýna, rybníka Zukáček, bývalé pily, kolem rybníka Schwanzerberg až do řeky Blanice. Po své dlouhé trase má tři názvy – Zabořský potok, Špátovka a od schwanzerbergského rybníka se nazývá Čertovka. A v ní, hlavně po tzv. velké vodě, bývali nádherní kapři, štiky, cejni a líni.

V letním období byla ve volných chvílích veškerá omladina u rybníků. Ke koupání sloužil nejoblíbenější rybník „Čejka“, tehdy ještě se dvěma ostrůvky, ale dobře posloužily ke koupání i rybníky Mlejňák, Uchcaný, Starý a Nový s dubovou alejí, kde rostla spousta hub. Nezapomenutelné dětské zážitky byly i při výlovech těchto rybníků, kdy se „čapíkovalo“, někdy s větším, někdy s menším úspěchem. Výlovem rybníků se uzavíral pomalu právě prožitý rok i pro dětskou duši.

KOLOBĚH LIDSKÉHO ŽIVOTA

Narození dítěte se až do počátku 50. let minulého století odehrávalo zpravidla doma, za asistence přizvané porodní báby. V tomto období v Krči a širokém okolí působila jako porodní bába paní Helena Vařilová. Energická to žena, plna elánu, ale i odborného umu, jezdila k porodům ve své proslulé aerovce. Za nějaký čas po porodu, za účasti širokého příbuzenstva, následovaly v krčském kostele křtiny. Po zápisu do matriky pak rodina obdržela křestní list dítěte. Od 60. let byl zaveden i občanský obřad „Vítání občánků“, který se koná hlavně ve větších místech dodnes. Svatebnímu obřadu v minulém století předcházely tzv. ohlášky, které se konaly v kostele 3x, nebo jednou za 3x.

Od roku 1950 byl kromě dobrovolného církevního sňatku uzákoněn i sňatek občanský. Svatební hostina se zpravidla konala v domě nevěsty, přičemž ženich měl za povinnost obstarat prstýnky, hudbu, nápoje a svatební kytici. Večer před svatbou se konalo tzv. „štando“. Svobodná mládež před domem, kde se svatba konala, postavila bránu a za zpěvu a pohoštění proběhlo loučení se svobodou. V den svatby jel ženich s celým příbuzenstvem pro nevěstu. V první polovině minulého století byly slavnostním dopravním prostředkem při této příležitosti ozdobené kočáry tažené koňmi, v zimě dokonce vyzdobené koňské saně. Před odjezdem svobodní mládenci ještě ženichovi zatáhli tzv. „šrank“, za jehož sundání musel ženich a další svatebčané zaplatit. Nevěstu si ženich nejprve po určitém dohadování a licitování o ceně musel „vykoupit“. Do domu, kde se pořádala svatební hostina, byly novomanželé vítáni přípitkem a následně museli uklidit střepy z rozbitého talíře. Tradovalo se, že ten, kdo je bude uklízet, bude i v manželství poslouchat. Kolikrát během svatebního veselí musel „chudák ženich“ zaplatit znovu, to, aby si mohl zpět vykoupit „unesenou“ novomanželku, což mu jeho kamarádi rádi umožnili. To vše ochotně organizoval přítomný družba. Tuto veselou povinnost vykonával až do konce 70. let minulého století pan Antonín Hrdina (Toník Járů), který se svou harmonikou nechyběl na téměř žádné svatbě nejen v Krči, ale i v širokém okolí.

Nejsmutnější událost – konec života probíhala v dřívějších dobách v kruhu rodinném, kdy člen rodiny zpravidla umíral doma. Jeho odchod na věčnost oznamoval sousedům ve vsi zvon „Umíráček“. V den pohřbu přišel do domu smutku kněz s ministranty a se zpěváky, aby vykonali obřad rozloučení.

Hasiči v uniformách nesli rakev na ramenou zpravidla až do kostela. Na delší vzdálenosti ještě v polovině minulého století rakev se zesnulým vozíval pan Pexídr z Protivína pohřebním vozem taženým dvěma vraníky. Průvod z domu smutku vedl ministrant s křížkem, následovala dechová hudba, čestná stráž hasičů, kněz s ministranty a za rakví kráčeli pozůstalí. Posledním knězem, který doprovázel nebožtíka až z domu smutku, byl v Krči pan děkan Bohumil Barták, který takto činil až do konce svého působení v Krči, tj. téměř do konce 90. let minulého století. Na závěr církevního obřadu v místním kostele v období 50. – 80. let varhaník pan Antonín Hrdina (někdy i pan František Kučera) zahrál a se zpěváky zazpíval zesnulému na rozloučenou tklivou píseň:

Ty náš krčský kostelíčku, již se s tebou loučím dnes,
veď mě strážný andělíčku, k soudu Páně do nebes.
Tělo svoje ve hrob složím, nebudu víc trpět již,
odpočinu v míru božím, až mě Pane probudíš.
Na hřbitově ležet budu, větry mi tam budou vát,
v rodné zemi, drahou hroudu, v míru Páně budu spát.
Z věže budu slyšet zvony, vlídných stromů šumění,

mojich drahých vroucných steny, čekat budu vzkříšení.
Až se bude oběť sloužit, u oltáře za duše,
po nebesích budu toužit, s vámi v rajské předtuše.
Na můj hrob si vzpomínejte, poklekněte k modlení,
křížem mě vždy požehnejte, toť mé spásy vzkříšení.

Pak byla rakev se zesnulým vynesena z kostela a uložena do rodinného hrobu za doprovodu hudby, která mu naposled zahrála jihočeské písničky, které měl za svého života rád. Až do 50. let minulého století bylo zvykem, že ze hřbitova po pohřbu doprovodila hasiče pořadovým krokem až před hostinec dechová hudba a tam na počest zesnulého zahrála tehdy ještě československou státní hymnu.

...ABY SE V KRČI DOBŘE ŽILO

Občané Krče v každé historické době se snažili vylepšovat prostředí ve své obci a v okolí. Krátce po založení hasičského sboru byla v Krči vybudována hasičská zbrojnice. Jak již bylo zmíněno, v roce 1880 byla postavena nová

Rok 2005 - členové SDH při stavbě klubovny

Výstavba vodovodu na "Hořejšku"

„Obecná škola“. V roce 1913 byl přistavěn kostel, předtím postavena fara, po první světové válce kampelička, památník padlým vojínům a památník T. G. Masaryka, průběžně byla prováděna údržba veřejných studní na návsi. Na svou dobu byly na návsi a v okolí dobře zpevněné cesty. Přitom v té době každý hospodář zveleboval své hospodářství. Tradovalo se ale, že mnohdy mívala přednost renovace stájí před lidským obydlím. Centrální vodovod byl v obci vybudován v 60. letech minulého století. Předtím musely být odstraněny z návsi překážející letité lípy, které stály téměř před každým stavením, spolu s nepostradatelnou dřevěnou lavičkou pod nimi. Velmi obtížně se budoval vodovod na „Hořejšku“, kde kvůli souvislé skále mnohdy nestačily sbíječky a skála se musela i odstřelovat. V první polovině 70. let byl v Krči vybudován kulturní dům (na místě hostince „U Pepíka Krále“), který byl počátkem 90. let prodán soukromému zájemci a kde dodnes funguje provozovna na pletení ponožek. V témže roce byla položena ve velké části obce nová kanalizace, jejíž trasu připravil pro položení trubek pan Josef Hanzlík s rypadlem z místního zemědělského družstva a následně

Brigádníci při stavbě vodovodu

všechny trubky „položil“ téměř po celé trase pan Jan Novotný. Rovněž byla provedena renovace návesního rybníka, do něhož předtím vtékaly odpadní splašky z jednotlivých chalup. Stálý přítok čisté vody do zrekonstruovaného rybníka byl zajištěn ze studny od silnice. Členové „Klubu dědků“ tento nápad pana Václava Vojíka st. společně provedli tak, že svému účelu slouží dodnes a počítá se s tímto řešením i nadále. Zároveň byla v té době přivedena voda i na místní hřbitov.

V roce 1976 byl na veřejných cestách v obci a v okolí položen asfalt (směrem z Krče do Záboří byl obnoven v roce 2010). Jak již bylo zmíněno, v roce 1978 byly postaveny nové kabiny na fotbalovém hřišti, které nahradily staré dřevěné z roku 1957. V 70. letech byla v obci postavena nová prodejna smíšeného zboží a kotelna u mateřské školy. Fotbalové kabiny byly hlavně zásluhou pana Karla Nováka st. (kterému vydatně pomáhali pan Jaroslav Kanda ml., pan Jaroslav Křivák a další) přistavěny v roce 2004 a zároveň bylo zrenovováno fotbalové hřiště. V tomto období bylo přestavěno i hasičské skladiště na útulnou klubovnu včetně sociálního zařízení. Tato klubovna

Rok 2012 - dolejší náves s nově budovaným rybníkem

částečně nahrazuje zmíněný prodaný kulturní dům. Na této akci se největší měrou podíleli pánové Zdeněk Jenší ml., Jiří Hrdina, bratři Nožkové a další členové Sboru dobrovolných hasičů. Zároveň byla vedle hasičské klubovny postavena pergola.

Je nutné podotknout, že v každé časové etapě si většinu investičních akcí budovali dobrovolně svépomocí občané Krče s vědomím, že to dělají

Provozovna na výrobu ponožek - dříve kulturní dům

nejen pro sebe, ale i pro další pokolení. I v současné době jsou některé investiční akce naplánované tak, aby zpříjemňovaly každodenní život občanům naší obce, aby se tady všem dobře žilo – jako doma.

ZÁVĚREM

Ubíhajícím časem může někdy pomalu slábnout lidská paměť, ale kořeny našeho vztahu k rodné obci jsou pevné a vítr života je nikdy nevyvrátí. Naší povinností i posláním je vědomosti, zkušenosti a poznatky ze života obce přenášet na naše potomky – a ti, přestože už nemohou být podle místa narození rodáky Krče, protože aniž to mohou ovlivnit, přichází na tento svět hlavně v porodnických zařízeních, tak aby byli pokud možno celý svůj život „přátelé obce" a aby si mohli s hrdostí říkat: „Jsme starousedlí Krčáci".

Je mojí láskou ta rodná víska, je mojí láskou ten můj rodný kraj…

Použité prameny:

Dějiny města Protivína a připojených osad do roku 1918, Antonie Kolafová
Na břehu Blanice…, Jaroslav Pixová
Vybledlé kontury, Mgr. Jan Bartuška
Město Protivín a okolní obce v pohlednicích
Státní oblastní archiv Třeboň
Kronika obce Krč a Kronika školy

Za podporu děkuji starostovi Města Protivína panu Jaromíru Hlaváčovi.

Za doplnění některých historických dat děkuji paní Ludmile Jenšové, paní Ludmile Dunovské, paní Boženě Hrdinové, panu Janu Hrdinovi st., panu Bc. Ivanovi Náprstkovi a panu Jaroslavu Kandovi ml.

Fotografie poskytli: Milan Brůžek , Jan Hrdina st., Jaroslav Kanda ml., Miroslav Kanda, Jan Kučera, Ivan Náprstek, Tomáš Nožka, Karel Švec, Michaela Hrdinová

Za přípravu k tisku a grafickou úpravu děkuji PhDr. Luboši Procházkovi a Renátě Košíkové

Rok 2004 – příprava inženýrských sítí pro kabiny

Kabiny Sokola po ukončení přístavby

Auto SDH Krč z 60. let min. století

Rok 2004 – oslava 110. výročí SDH Krč

Rok 1992 – fotbalové mužstvo Sokol Krč

Rok 2002

Rok 2009 – povodeň

Rok 2009 – zatopené hřiště

Rybník Rabiňka

Bašta

Hadovna

Most u Schwancenberského rybníka

Bečelov

Bečelov - Podkrčí

Bečelov